Юбілейна выставка Александера Смолара / Szmolár Sándor jubileumi kiállítása

Пуста / Puszta, 2001.

Пристань у варошыкови / Kisvárosi kikötő, 2006.

Орґоны / Orgonák, 1979.

Макы / Pipacsok, 2017.

На обкладцї / A borítón:
образ Александера Смолара „Скороцвіт”, 2001.
Szmolár Sándor alkotása „Korai virágzás”, 2001.

Сосполна інформаційна новинка Русинув Мадярщины • A magyarországi ruszinok közéleti, tájékoztató lapja

РУСИНСЬКЫЙ СВІТ
RUSZIN VILÁG

рочник XVI. число 130., марець – апріль
XVI. évfolyam 130. szám, március – április 2018

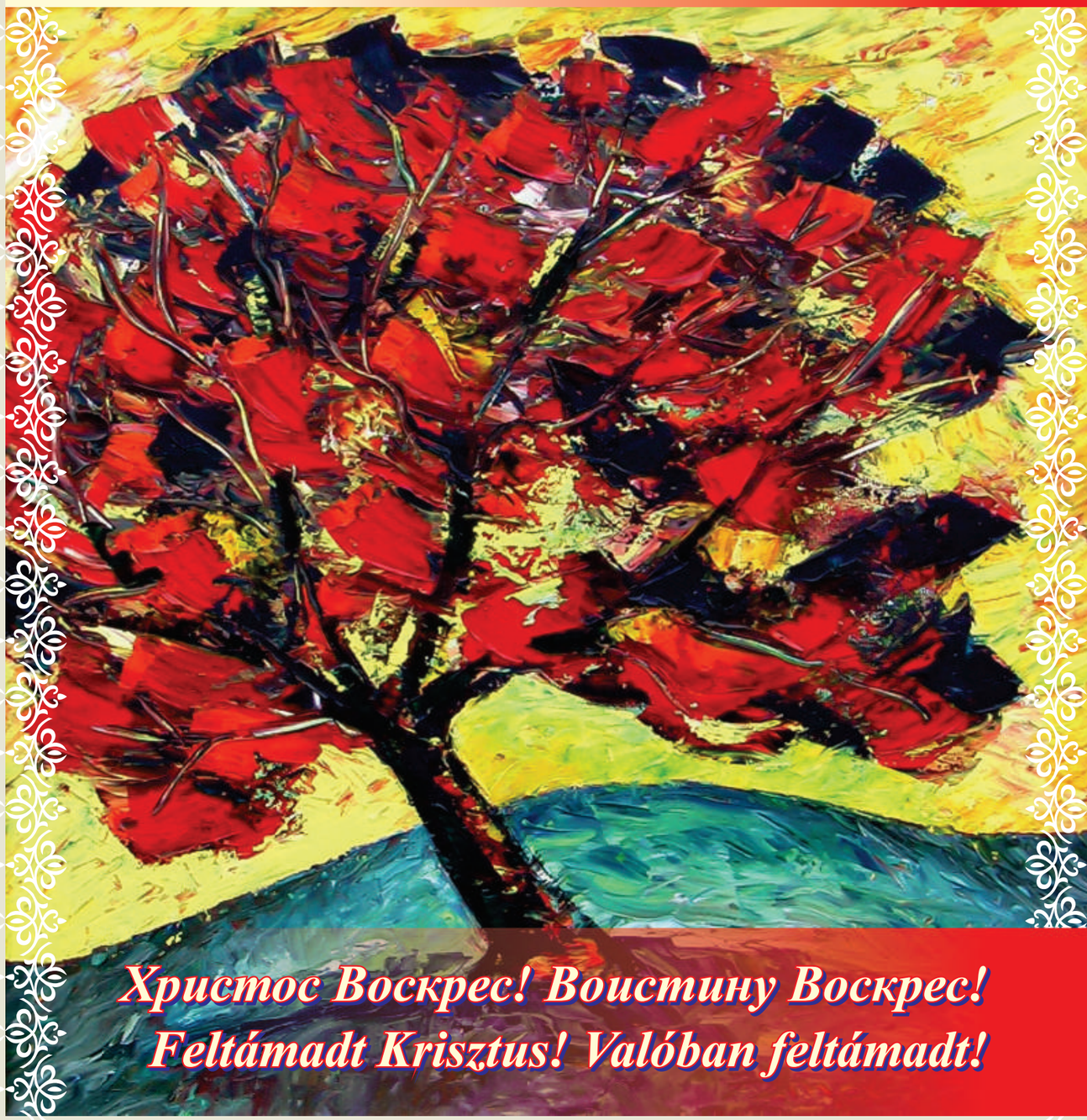

Христос Воскрес! Воистину Воскрес!
Feltámadt Krisztus! Valóban feltámadt!

Выборы до Парламента 2018

Пуд час кампанії до выборув 2018. рока Вседержавноє Русинськоє Самосправованя, ги орґанізація, валовшна на укладеня лішты кандідатув на выборы, провела у Будапештї и Мішколцї міроприятя, у котрых зучастнили ся коло 800 особ.

За данїма Націоналнуй Избералтельнуй Комісії, 8. апріля у русинськуй націоналнуй лішті фіґуровало 875 горожан русинськуй націоналности. Лішта Вседержавного Русинського Самосправованя дустала 539 дїйных голосув.

За рішенём Націоналнуй Избералтельнуй Комісії № 964/2018. резултаты выборув признанї дїйныма и законныма.

Дякуєме ушыткуй русинськуй сполности за высоку активность!

Шарошпоток 2018

24. марца 2018. рока Вседержавноє Русинськоє Самосправованя, Самосправованя Мішколца, реґіона Боршод-Абов-Земплин, Союза Русинув/Рутенув Мадярщины, Фундація „За Русинув“ и Общество Русинськуй Культуры провели міроприятя, врученоє памняти Князя Ференца Раковція II.

Ставші уже традіційныма торжества зачали ся у Шарошпотокови в храмі апостолув С. Петра и Павла из Сятуй Літурґії, котру одслужыв ґрекокатолицькый сященик Янош Мігаль Соноцкі.

Богослуженя проходило на мадярськум и церькувно-славянськум языкох, а церькувноє піснопініє пройшло на церькувно-славянськум языкови у исповненю членув Мучонського Клуба Пензістув, многі из членув котрого суть русинського происходженя.

По исповненю ушыткыма участниками торжества русинського гімна посланик Русинув у Парламентї Мадярщины Віра Ґіріц отворила сято. За жызненый путь и за важность захраненя памняти за Великого Князя у послїдувучых поколїнёх и у жывоті вароша Шарошпоток повідав заміститель мера вароша Атіла Шікора. Великый інтерес вызвала бесїда діректора музея МНМ имени Ференца Раковція Др. Едіты Томаш за період жывота Князя и його фамілії у Шарошпотокови. Завершыв бесїды Др. габіл. Шандор Енґі, руководитель Шарошпотокського Біблейського Научного Інстітута, котрый также познакомив гостюв из жывотом и дїятельством Великого Князя. Торжествена часть закончила ся выступленём танцёвалнуй ґрупы студентув из Середнюй Школы Умілства Шарошпотока.

У керетох проведеня сяточнуй проґрамы одбыло ся торжественоє покладеня вінцюв на честь Великого Князя Ференца Раковція II. Вінцї возложыли Віра Ґіріц, посланик Русинув у Парламентї Мадярщины, заміститель мера Шарошпотока Атіла Шікора, Віктор Крамаренко, предсїдатель Вседержавного Русинського Самосправованя, Олга Сілцер-Лікович, Янош Соноцкі, замістителї предсїдателя ВРС, Др. Едіта Томаш, діректор музея Раковція, Др. габіл. Шандор Енґі, руководитель Шарошпотокського Біблейського Научного Інстітута, предсїдатель Цівілного Общества Ференца Раковція II., Марія Соноцкі, предсїдатель Русинського Самосправованя Мішколца и реґіона Боршод-Абов-Земплин, предсїдателї и депутаты русинськых самосправовань поселень, представителї русинськых орґанізацій. На завершеня выступив Янош Кожнянськый, предсїдатель Союза Русинув/Рутенув Мадярщины, предсїдатель Русинського Націоналного Самосправованя Шарошпотока и предсїдатель Ревізійнуй Комісії ВРС фінансового комітета ВРС. По тому ушыткі гостї заспівали мадярськый гімн.

Товмачила: Ірина Скіба

Паска 2018
Выставка пасок у Патачови

Сёго рока, уже на другый раз, у районї вароша Пейч Патач тримав ся многоденный праздник у будовлї Дома Культуры. На отвореню торжеств привітствовав участникув од имени Самосправованя вароша Пейч депутат Йожеф Ерб. Главным орґанізатором быв предсїдатель Пейчського Русинського Самосправованя Йожеф Чегілї. Ся програма указала, накулько успішным годно быти міроприятя по возрожденю культурных и духовных традіцій, на самый перед тых, котрі усе жыють у сердцю народа, не позеравучы на вто, же днешня модернізація провбалує їх вутиснути из жывота.

Само собов, же культурна програма, порувнювучы из прошлым роком, была намного пошырена. Твердо мож заявити, же она стала популарнов и зайняла достойноє місто у културнум и духовнум жывотї обывателюв Пейча и околности.

Первов подїёв стало выготовленя пасхалных яєць, у котрум зучастнило ся вецей ги 50 особ, котрі вєдно освоёвали умілство фарбовати пасхалнї яйця. Пейчськоє Русинськоє Самосправованя застачило участникув ушыткыма матеріалами, фарбами, котрі были необходимі. Давнї сімболы сёго інтересного и бесцїнного умілства были притомнї у розличных извістных технологіёх: восковых и крашеных. У зображенёх мож было видїти посох, розмарин, кертову серсаму, ружі и туліпаны. Програмов руководили Др. Тімарне Рейті Тімеа, сопругы Бенце, малярі из Потача. Ї великый успіх лем пудсилёвав ся файнов роботов и чудеснов наладов дїти, котрі зучастнили ся при помочы родителюв и родины из жаданями успіха. Се стало дїйным приміром популарізації народных традіцій.

А у доростлых програма состояла из выпіканя паскы, выготовленя жовтого сыра (грудкы) и припараджованя сяточного пасхалного кошара. А на вечур доростлї и дїти зучастнили ся у пустнуй вечерї, чым и скончила ся програма. На стул были подані голубцї из грибами (русинська національна страва), котру зварила фамілія Дравецькых.

На другый день быв проведеный конкурс на майкрасну паску. Перед зачатком ушыткі паскы посятив парох ґрекокатолицькуй церьковли вароша Пейча о. Ґабор Заяц. Сесь многовіковый сокташ и теперь мав великый успіх, на конкурс были представленї 50 пасок, котрі были вупеченї из 80 кг мукы (ушыткі продукты застачило Пейчськоє РС). Участникы конкурса были у великум розрушеню, докы не быв названый побідитель. Ушыткі майстры хосновали ориґіналнї елементы прикрас, характернї про міста їх происходженя. Сам конкурс перевысшыв ушыткі сподїваня и завершыв ся выготовленём жовтого сыра.

На третїй день одбыла ся выставка выробкув, представленых на конкурсї, а зато же вун быв и первым днём Великодня, то ушыткі привітствовали єден другого „Христос Воскрес – Воистину Воскрес!“. Тогды за роботу узяло ся журі, котроє натулько было очарованой высокым уровнём представленых выробкув, же єдногласно

прийняло рішеня ушыткых участникув наградити дипломами. Од имени Самосправованя вароша Пейч выступив Йожеф Ерб. Вун отворив выставку. Также была представлена рукодїлна вышывка и тканя из домашнїх зборок участникув. Проведеня такого успішного міроприятя вдохновило РС Пейча. Думаєме, же прошлоручный дебют и днешнёє міроприятя поможе возродити традіції и дати путь у будучность. Се значить, же його будуть проводити каждый рук. Пейч и регіон Бараня суть теріторіёв майбулшуй кулькости бывавучых туй національных меншын. Зато актуално, жебы традіції, сохташі были представленї шырокуй публиці. Маєме лїпше познавати народы, прожывавучі довєдна на єднуй теріторії, што поможе про порозумленя сполочных проблем, позітивного влияня єден на другого. Піонерами сёго начинаня стали Русины и Мадяры происходженём из Пудкарпатя. За йсе мож говорити лем из признанём и похвалов.

Дёрдь Розвань
Товмачила: Ірина Скіба
Фото: Йожеф Чегілї

Сяченя пасок
Будапешт, трекокатолицька церква на площі Ровжак
Фото: Даніел Головацькый

Єго Преосященство Папа Франциск 7-го апріля призначив высокопреподобного о. Абеля Сочку, ЧСВВ, дотеперішнёго апостолського адміністратора Нїредьгазськуй Ґрекокатолицькуй Єпархії правлячым єпископом сёї єпархії. Єпископську клятву о. Абел проголосить у Марія-повчанськуй Базіліці пуд час Вечурнї 9. мая у 17.00, а вусяченя на єпископа и покладеня у сан одбуде ся 10. мая у 10.30 у храмі Сятого Миколая у Нїредьгазї пуд час Сятуй Літургії.

Молиме ся за отця Абеля, жебы Всядысущый Господь дав му силы и вдохновеня на послїдувучой служеня.

Жерело: Нїредьгазська єпархія. 16. апріля 2018. р.

Александерови Духновичови – 215!

24. апріля двасто пятнадцятый родный день великого будителя Русинув, ґрекокатолицького сященика, отця Александера Духновича одзначили Русины цїлого світа. Автор майглавных слов про каждого из нас „Я Русин быв, єсьм и буду...” лишає ся майпознатым Русином, жывот и труды котрого суть актуалным приміром про каждого, ко наміреный служыти властному народови.

Юбілей Александера Смолара

У Мадярськум Домі, у залї Чонтварія, при орґанізації Столичного Русинського Національного Самосправованя и пудпорованю Русинського Національного Самосправованя Терейзвароша одбыла ся персонална юбілейна выставка маляря Александера Смолара. Из творчостёв художника притомных ознакомила літературознатель Марія Ортутай. Зучастнили ся дует Годинкы и оперетна субретка Тюнде Иґаз.

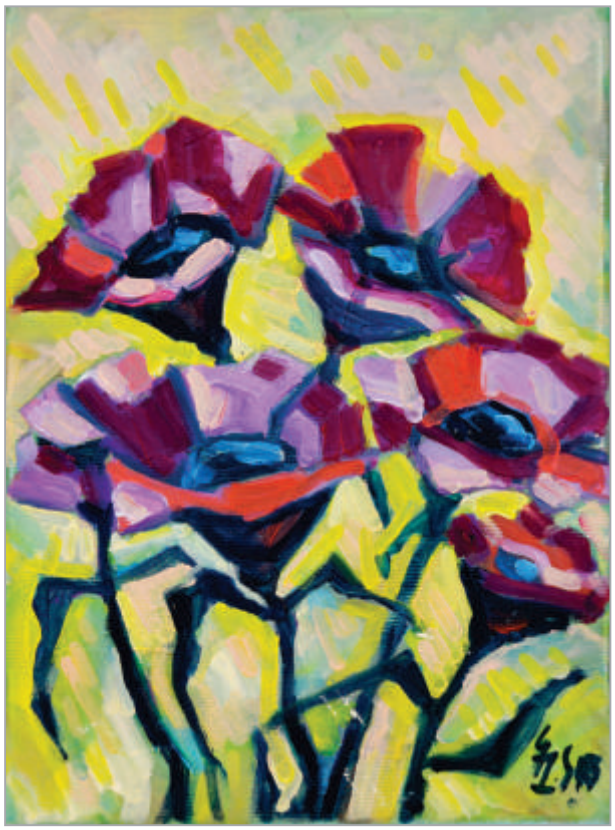

Родив ся умілець 18. апріля 1958. рока в Ужгородї. Любов ку рисованю, вадь, мож уповісти, духови жывописа, проявила ся у нёго ищи у дїточі рокы, коли на літнїх вакаціёх, перебывавучы у бабкы, найшов комплект малярськых олайовых фарб и розмалёвав нїма ушыткі лады про квітя, котрі были у хыжі.

1978. рока поступив в Ужгородську Школу Прикладного Умілства, де вошколовали познатї педаґоґы пудкарпатськых жывописа и ваяня, котрі подїлили ся из ним своїм професіоналным опытом. 1981. рока успішно защитив діплому по спеціалности малярь-ювелір. Пуздиїйше робив проєктантом у фірмі, котра ся занимала комерційнов світловов рекламов. Зучастнив ся у формованю историчного центра Ужгорода, де проєктовав и создав фірмові знакы из цвітных металув и ковалного желіза при оформленю фасадув будовель на днешнюй Театралнуй площі и Корзові. Вєдно из сим робив и над малярством. Ищи у школї написав перві значнї роботы олайом, такі ги „Орґона" у 1979 роцї. 1990. рока из фамиліёв перестяговав ся у Мадярщину, де продовжовав занятя жывописом, котрый став частёв його жывота. Булшость робут – натурморты и пейзажі, даколи стрічавуть ся и портреты. Творы маляря отражавуть експеріменты у вшелиякых художественных стілох и техникох из замітнов оріентаціёв на імресіонізм. Так были намалёванї образы „Пуста", „Орудіє умілства", „Дикоє цвітїня", „Єдинокоє староє дерево", „Канчув из квітём", „Човны" „Сонячный двур", „Монастырь на берегови озера", „Просонцвіты на парканови" и другі. Часть робут, намалёваных до 90-ых рокув, лишыли ся в Ужгородї и суть у зобранёх його цімборув и родичув. Роботы, создані малярём у Мадярщинї, у булшуй части, находять ся у фамілнуй вадь у пріватных колекціёх, мож увідїти їх и за ґатарами: в Америці, Росії, Арменії, ЗАЕ, Швейцарії и Австрії.

2013. рока пуд час сяткованя Днюв Памняти академика Годинкы при орґанізації Русинського Національного Самосправованя Ерда и Вседержавного Русинського Самосправованя у офісї ВРС одбыла ся персонална выставка робот Александера Смолара. Його образы были указанї и у проґрамі „Рондо" Мадярськуй Телевізії за русинськых малярюв, а 2011. рока на ґала-концертї національных меншын быв представленый відеофілм и за його творчой дїятельство.

Вінчуєме Юбілантови многая и благая лїта!

Товмачила: Ірина Скіба
Фото: Томаш Смолар

Подаєме інтервю Євы Гілвы из предсїдателём самосправованя вароша Дёндёша Яношом Форкошом, появеноє у новинцї „Вістї Области Гевеш”, 12. фебруара 2018.

Єден европскый народ, у котрого неє отцюзнины

Русинська національна сполность Дёндёша числить дас 57 особ, айбо реално се вецей ги 100 люди, котрі прожывавуть у варошови и околных поселенёх. Каждый рук община проводить день національнуй культуры, пуддержувуть тїснї капчаня из пудкарпатськыма Русинами.

Дёндёш

У варошови, у офісови русинського національного самосправованя, котроє фунгує 12 рокув, нас чекать Янош Форкош – дїйный предсїдатель самосправованя. Сїмдесять двох ручный, бывшый предприниматель, запалено повідать за своє русинськой коріня, за своїх предкув. Дузнав єм ся, же они жыли на теріторіёх днешнёго Пудкарпатя и Восточнуй Словакії, міґровали на землї сїверо-восточнуй Мадярщины у XVIII. столїтю. Їх было 5 ґруп, и мож уповісти, же Русины были у булшости бідным обывательством.

Муй дїдо перестяговав ся до Нодьфютеда 1890. рока из теріторії днешнёї Украины. Вун быв конюхарём, прийшов за роботов, пуздніййше истрітив ся из моёв бабков, пак побывав на Дону у котлови, айбо мав серенчу вернути ся жывым. Повідав, же тотї, ко из ним вуривав ся из котла, годнї ся были спасти лем дякувучы його познаням руського, нїмецького и мадярського языкув, и тото, же доста добрі знав ґеоґрафію и топоґрафію містности. Ишли они коло 5 місяцюв и на щастя спасли ся. Повідав вун и про тото, же няньо му быв из верховинцюв, котрі занимали ся розведенём конюв, овець, вырубков лїса, выготовленём деревляного угля. Лемкы и бойкы, прожывавучі у Мукачовськум реґіонї занимали ся ремеслами – горчарством, вышыванём, плетенём, столярством. Долинякы занимали ся земледїлством.

Русины – єден народ Европы, котрі не мавуть материнськуй державы. Отцюзнина є, айбо Украина до сёго дня не вызнає Русинув, пудтверджує предсїдатель самосправованя, за плечми котрого розміщенї стенды из подобенками прошлых рокув. Попозеравшы на них, вун перечислять за шором наробленї капчаня из Русинами історичнуй отцюзнины.

Вєдно из пудкарпатськым народным ансамблом из Часловцюв „Щебечущі дївочкы“, выступила фамілія Кедик из Севлюша, котрі співанками и представленов выставков познакомили притомных из народнов культуров Русинув. За многі рокы были установленї капчаня из русинськыма обществами Ужгорода и Свалявы, а два рокы тому было уставновленой капчаня из руководителями Мукачовського района.

Пуддержувуть ся муцнї капчаня из поселенём Мужля у Войводинї по вопросам захраненя народных традіцій и сохташув. Из Вседержавным Русинськым Самосправованём Дёндёш пуддержує активні капчаня, также и из многыма цивілныма орґанізаціями.

Коли єм зачала звідати, які суть народнї сохташі, шатя, їдїня, Йоні бачі назад зачав повідати.

Борщ, вадь капустяна, буракова, мнясна поливка дуже розпространенї, такой ги и ощипкы, боґачі, часто з тенґерицї, даколи з хоснованём овечого сыра. Завто, што сякі інґредієнты были тогды на каждуй кухнї. Популарныма были и стравы из крумплюв и тенґеричануй мукы, крупы, городина. Шатя носили простоє из хоснованём вышывкы низинов и хрестиком.

Янош Форкош рахує, же задачі и цїлї, покладенї сперед 12 роками, удало ся выповнити. Захранять ся русинська култура и традіції, принадлежность и ідентітет Русинув выражать ся усе булш усвідомено. У сюм роцї основным міроприятём буде День Русинськуй Культуры. У проґрамі народноє умілство, ґастрономія, традіційнї русинські сохташі. Не обойде ся и без гостюв из Пудкарпатя.

Буде покладеня вінцюв ку памнятникови Ференцови Раковціёви II., передаваня преміі „За Русинув”.

Товмачила: Ірина Скіба
Фото: Томаш Цімер

Тогоручный день русинськуй культуры у септембру уєдно сятковали из гостями из Часловцюв.

Одбыв ся XIV. Світовый Конґрес Русинув

В днешнюм числї даєме послїдню часть інтервю з Др. Степаном Лявинцём, предсїдателём Світовуй Рады и Світового Конґреса Русинув, перевубраного на йсї высокі довжности на XIV. Світовум Конґресї Русинув у горватськум Осієку на зачатку юлія м. р.

Ред.: Продовжыме бесїду за будучность Світового Конґреса и Світовуй Рады.

С.Л.: В тум сенсї я ся дуже надїву и на президента Републикы Горватія, же она дасть нам возможность з нёв ся стрітити особно, и то бы дуже пудняло решпект Світового Конґреса Русинув. Другый новый пункт, я теперь говорю лем за нові пункты, ибо рішеня пережого 13-го Світового Конґреса ми лишыли в силї, што ся тыче вызнаня Русинув у Пудкарпатю, ибо йсе актуалным є до теперь. Чым ся доповнило, то є Цілосвітовый День Русинув, за котрый єм говорив уже. Доповнило ся тым, же мы обернули ся до полського правительства, жебы вызнало хыбашнов акцію „Вісла“, ги беззаконноє дїйство комуністичного режіма сталінськуй епохы. Обернули сьме ся и до правительства Украины, жеби отворили катедру русиністикы из вошколованём русинського языка в універзитетї в Ужгородї, просиме правительство Украины, жебы оно додержовало ся керетув конвенції за захраненя національных меншын. Окрем того на Конґресї реаґовали сьме на тотї інформації, котрі я дустав у тому числї и од Вседержавного Самосправованя Русинув у Мадярщинї, котрі ся тычуть бесїды предсїдателя Вседержавного Самосправованя Украинцюв у Мадярщинї пана Юрія Кравченка, у котруй вун ся договорив до того, же русинство Мадярщины пудпорує ся Російськым Посолством и російськыма спецслужбами. Зато я пудняв вопрос на Конґресї, ибо подобнї проблемы діскрімінації Русинув з бока украинськуй меншыны одбывали ся переже и у другых краинох, напримір, у Польщі. Рахуву, дуже важным, же Конґрес дустав повномочность обертати ся до правительств тых европейськых держав, де Украинці діскрімінувуть Русинув. У нас у Мадярщинї то є теперь доста актуално, ибо інцідент з паном Кравченком не є затвореным, вун ся не перебачив офіціално за свої слова, и зато у сюм дїлї будуть и правові акты з нашого бока, од Світового Конґреса, од цівілных орґанізацій Русинув у Мадярщинї, и, я думам, и од ВРС также.

Ред.: Теперь, кедь мож, повічте накурто, як собі представляєте злїпшеня сотрудництва Світовуй Рады з русиньскув сполностёв у каждуй из держав, де вни жыють. Знаєме, же не всягды єднака сітуація, трафлять ся, же не вшыткі Русины суть представленї делеґатами на Конґресї. Як злїпшыти капчаня Світовуй Рады из ушыткыма Русинами, котрі бывавуть у каждуй из 9 держав?

С.Л.: То дуже стара проблема, котру до кунця мы и теперь не рішыли, айбо новый статут дає можность, и у нюм прописаный механізм, же якым кіпом даяка орґанізація година стати членом Світового Конґреса Русинув. Туй ся зыйшли дві концепції, стара, котру в основному представляла Украина, Румынія и, часточно, Сербія, же єдна держава – єдна орґанізація, и ипен она має право рішати, же яка орґанізація година быти прийнята од їх державы. То значить, же узкым кругом люди узурпірує ся право на тото, кого мы принимаєме, кого нїт. Друга концепція демократична, на муй позур. Так ги слово конґрес у свому значеню, наш Світовый Конґрес зъєдинять у рокаш цівілнї орґанізації, то значить же вун має скапчовати, дати право и шансу другым орґанізаціям вступити. На сесь раз з такым жаданём до Конґреса обернула ся Народна Рада Русинів з Пудкарпатя, предсїдателём котруй є Др. Евґен Жупан. Їх орґанізація, повім, в Украинї має доста высокый рейтінґ и має великоє число участникув и орґанізацій. Они представили свої документы, жаданя на тото, же будуть мати 2 роки кандидацтва. За новым статутом они мавуть платити половка ручных членськых, а то 50 евр на рук, и теперь конґрес, а не Світова Рада буде рішати, ци принимати новых членув, ци не принимати.

Ред.: Што бы яло ищи уповісти за новый статут?

С.Л.: Прийнятый статут Світового Конґреса быв написаный по русиньскы, теперь го мусай потовмачити назад на словацькый язык, ибо ясно, же треба подати го на сюм языкови в Словацькый Суд (ипен у Словакії офіційно зареєстрованый Світовый Конґрес Русинув – *Ред.*). И статут закріпив и тотї позітивнї рішеня, котрі были прийнятї переже, и кодіфікація сімболикы (и герба, и гімна нашого), и так дале, и ліштy членськых орґанізацій. Верну ся мало назад. Ги розуміву ваш вопрос, котрый ся тыче Конґреса, котрый одбыв ся у Мукачові, Ужгородї и Сваляві, и котрый многі назвали „затвореным“, так тото и было, там не были допущенї многі Русины, жебы были хоть лем притомнї на тому Конґресї ги гостї. Я тото судити

теперь не беру ся, и не мам права, не я був його орґанізатором. Ясно, же треба принимати на позур тотї условія, котрі суть в Украинї, айбо на другых Конґресох, у другых містох, де є реална демократія и Русинув признавуть, и суть орґанізації, котрі бы хотїли ку нам ся припоїти. Вопрос у тому, же мы, Конґрес, маєме представляти таку цїнность, ку котрому люде хотїли бы ся припоїти. Тото значить, же маєме озвучити такі концепції розвоя світового русинства – моралнї, історичнї, культурнї, правові, ку котрым захоче ся прикапчати вечша часть русинства.

Ред.: Зачали сьте отвічати на муй послїдній вопрос. Пережі, мож повісти, дас 10 рокы вельо дішкуровало ся, ци треба нам сякый форум? Ци раз на 2 рокы, як теперь? Які функції бы мав сповняти? Як бы мала фунґовати Світова Рада меже Конґресами? И главноє, зач сьте зачали уже бесїдовати, як создати таку орґанізацію, жебы ку нюй ся голосило як майвецей реалных участникув процеса розвоя світового русинства?

С.Л.: Орґанізація уже є, то є Світовый Конґрес Русинув. Наповненя, содержаня туй орґанізації, тото также має пройти через свою крізу, через котру и проходить. Уже крізовый вопрос структуры рішеный, обновили сьме структуру. А вопрос содержаня, то є робота дваручна, котру я буду ся змагати провести, жебы тото мало сенс.

Ред.: Главна ваша суперзадача, на кельо єм порозумів, демократізація и концептуалный, научный пудход ку розвоёви Русинув у цїлум світї.

С.Л.: Айно, добрі сьте порозуміли. У сюм направленю будеме дале дїяти.

Ред.: Желаву вам успіхув на сюм пути, пан предсїдатель! И дякуєме красно за інтервю.

У прилозї ку інтервю з Др. Степаном Лявинцём подаєме реакцію державных орґанув Украины на рішеня Русинського Світового Конґреса у Горватії.

Міністерія Культуры Украины Предсїдателёви Світового Конґреса и Світовуй Рады Русинув Степану Лявинцёви

Честованый пане Степане!

Одповідно до письма Секретаріата Кабінета Мініструв Украины од 30.11.2017 № 47333/1/1-17 и обертаня до Комітета Верховнуй Рады Украины з вопросув вошколованя и наукы од 22.11.2017 №04-23/10-1364 Міністерія культуры Украины довєдна из Міністеріёв загатарных дїл Украины, Державным комітетом телевізії и радіорелації Украины и Пудкарпатськов областнов державнов адміністрациёв роспозерали вопросы, котрі суть у Вашум обертаню из Резолуциёв, прийнятов 1. юлія 2017. рока, делеґатами 14-го світового конґреса Русинув, у котруй є шор требованьдо Правительства Украины подля вызнаня Русинув у Пудкарпатю корінным народом.

Одповідно до Констітуції Украины держава пудпорує консолідацію и розвуй украинськуй нації, ї історичнуй свідомости, традіцій и культуры, а также розвуй етнічнуй, культурнуй, языковуй и релиґійнуй самобытности ушыткых корінных меншын Украины. Горожаны Украины мавуть рувнї констітуційнї права и свободы и суть рувныма перед законом. Не годно быти прівілеюв вадь ограничень подля расы, фарбы кожы, політичных, релігійных и иных позерань особы, ї статї, етнічного и соціалного происходженя, маєтного става, міста бываня, хосновання языка вадь иншакых признакув. Права корінных народув и національных меншын суть вызначенї лем вунїмково законами Украины.

Подля статї 11. Закона Украины „За національнї меншыны в Украинї“ горожаны Украины мавуть право свободно выберати и одновлёвати національность. Также установленя етнічнуй належности особы є личным дїлом горожанина Украины.

Статя 3. Керетовуй конвенції Рады Европы за захраненя національных меншын, котру ратіфіковала Украина, также ґарантує каждуй особі національных меншын свободу выбора, раховати ся вадь не раховати ся такым, што принадлежыть до національнуй меншынї.

Также подля норм меженародного права и законув Украины кажда особа має право на національный самоідентітет.

На днешнїй день в Украинї не принятый спеціалный закон, котрый бы опредїляв права поєдных народув ги корінных, неє также у законох державы вызначеня терміна „корінні народы“.

Вєдно з тым, інформуєме, же подля выводув Інстітута політичных и етнонаціоналных изглядованьимени І. Ф. Кураса Національнуй академії наук Украины, Національного інстітута стратеґічных изглядованьи Інстітута умілствознательства, фолклористикы и етнології имени М. Т. Рилського НАН, за ушыткыма етноґрафічныма и лінґвістичныма ознаками Русины суть орґаничнов частёв украинськуй нації, также ї субетносом.

При тум зазначиме, же Украинська держава вшелияко пудпорує етнокултурный напрям дїятельства цівілных орґанізацій, розвуй субетничнуй самобытности украинського обывательства Пудкарпатя.

Містнї державнї уряды пудпорувуть застаченя етнокултурных потребностюв русинськуй сполности и розвоя ї самобытности.

Так например, Пудкарпатська Областна Адміністрація голосить, же в области леґалізованї суть 11 областных русинськых цівілных орґанізацій. Они мавуть можность реалізовати своє статутноє дїятельство у Центері култур націоналных меншын Пудкарпатя, фунґованя котрого фінансує ся з областного буджета.

З цїлёв застаченя інформаційных потребностюв Русинув на базі філії НТКУ (Національна Телевізія) фунґує зъєдинена редакція проґрам на языкох націоналных меншын. Редакція каждого тыждня (второк и субота) транслує в етері проґраму „Русинська родина“. На русинськум языкови выходить новинка „Отцюзнина“.

Каждый рук за орґанізаційного и фінансового пудпорованя областнуй державнуй адміністрації тримле ся областный фестівал русинськуй културы „Червена ружа“.

Пудкарпатська Областна Держадміністрація и ї структурнї одділеня у керетох наданых повноважень и надале будуть пудпоровати етнокултурноє дїятельство Русинув, націленой на захраненя традіційнуй про обывательство области толеранції и меженаціоналного мира.

З честованём,
Первый заміститель Міністера С. В. Фоменко

Верховна Рада Украины
Комітет з вопросув прав особы, націоналных меншын и меженаціоналных капчань
Предсїдателёви Світовуй Рады Русинув панови Степанови Лявинцёви

Честованый пане Степане!

У Комітетї Верховнуй Рады Украины з вопросув прав особы, націоналных меншын и меженаціоналных капчань за роспорядженём Предсїдателя Верховнуй Рады Украины роспозеранї резолуції, прийнятї делеґатами 14-го світового конґреса Русинув, меже котрыма, в частности, суть требованя офіційного вызнаня Русинув у Пудкарпатськум реґіонї Украины. У керетох компетенції Комітета інформуєме слїдувучоє.

У Комітетї не єден раз роспозїровали ся обертаня горожан и цівілных орґанізацій позад мусайности юрідичного вызнаня націоналности „Русин“ вадь надаваня русинському народови статуса корінного народа. Роспозїрованя тых вопросув у Комітетї одбыло ся у тїснум сотрудництві из фахманами и експертами научных установ Націоналнуй Академії Наук Украины, Інстітута Законодавства Украины, Міністерії Културы Украины.

Одзначиме, же роботы отцюзняных ученых, котрі ся занимавуть проблематиков етнонаціоналных капчань, сформовали научно обґрунтовану позіцію позад вопросув русинського двиганя. Етнолоґічна наука Украины односить Русинув до етноґрафічнуй ґрупы украинського народа, такых ги Бойкы, Гуцулы, Лемкы, Полїщукы и ин.

В Украинї, ги и в иных державох світа, ідентітет етнічнуй належности є актом особного выбора ї горожан. При тому пуд етнічным ідентітетом розуміє ся усвідомленя особов своюй належности ку туй вадь инуй етнічнуй сполности, што базує ся на общности языка, історичного пути, културы, быта, традіцій, обычаюв и т. д.

Резултаты Всеукраинського списованя 2001. рока зафіксовали захраненя етнічнуй окремости частёв субетнічных (етноґрафічных) ґруп украинського етноса: Бойками, Гуцулами, Русинами, Лемками, Литвинами, Полїщуками, котрі постояно бывавуть в Украинї. Обща кулькость представителюв сых субетносув на час списованя обывательства составляла 32,4 тысяч особ. Майвечшу за численостёв ґрупу меже обывательством высшеназваных субетносув складали Гуцулы (21,4 тыс.) и Русины (10, 2 тыс.).

Подля заключеня Інстітута Політичных и Етнонаціоналных Изглядованьимени І. Ф. Кураса Націоналнуй Академії Наук Украины за ушыткыма етноґрафічныма и лінґвістичныма параметрами Русины суть орґанічнов частёв украинськуй нації. Тото зафіксованой у многых фундаменталных научных роботох ученых історикув и етноґрафув, у офіційных научно-експертных матеріалох и популарных выданёх.

Также у сякых научно-експертных заключенёх одзначає ся, же етнічна самоідентіфікація украинськых горожан, ги и їх право на зміну вадь обновленя, ґарантує ся законодавством и суть актом їх личного выбора и не детермінувуть ся даякыма правовыма актами.

На днешнїй день Украинська держава пудпорує розвуй и дїятельство цівілных союзув етноґрафічных ґруп, у тому числї и русинськых, з вопросув їх етнокултурного розвоя.

В Закарпатськуй области (на Пудкарпатю) фунґує штовс русинськых обществ и орґанізацій, функціонувуть недїлнї школы, выдавуть новинкы, суть теле- и радіорелації на державных каналох, проводять ся выставкы, фестівалы и т. д. Сым Украинська держава признає и пудпорує етнічну, културну, языкову и релігійну самобытность Русинув.

З честованём,
Предсїдатель Комітета Г. М. Немиря

Письма потовмаченї на русинськый язык *- Ред.*

Толчва, Комловшка / Tolcsva, Komlóska

Маріяповч / Máriapócs

Вамошуйфолу / Vámosújfalu

Ірота, Абод / Irota, Abod

Будапешт / Budapest

Мішколц / Miskolc

Тисавошварі / Tiszavasvári

Палгаза, Філкегаза / Pálháza, Filkeháza

Кішварда / Kisvárda

Сіксов / Szikszó

Országgyűlési választás 2018

A 2018. évi országgyűlési választások kampányidőszakában az Országos Ruszin Önkormányzat, mint listaállító jelölő szervezet Budapesten és Miskolcon kampánygyűléseket tartott, amelyeken közel 800-an vettek részt.

Az NVI adatai szerint 2018. április 8-án a ruszin nemzetiségi névjegyzéki nyilvántartásban 875 ruszin nemzetiségi választópolgár szerepelt. Az Országos Ruszin Önkormányzat listájára leadott érvényes szavazatok száma 539.

Az NVB 964/2018. számú határozatával a szavazás eredménye jogerőre emelkedett.

Köszönjük a ruszin közösség tagjainak aktivitását!

Sárospatak 2018

Az Országos Ruszin Önkormányzat, a BAZ megyei és a Miskolci NÖ, a MROSZ, a Ruszinokért Alapítvány és a Ruszin Kulturális Egyesület szervezésében 2018. március 24-én megtartották a II. Rákóczi Ferenc emlékének szentelt ünnepséget.

A jeles ünnep alkalmából megtartott, immár hagyományos rendezvénysorozat a Sárospataki Szent Péter és Pál apostolok görögkatolikus templomban Szent Liturgiával kezdődött, a Szent Liturgiát Szónoczky János Mihály görögkatolikus lelkész végezte.

A magyar és egyházi szláv nyelvű ünnepi szertartás során a Múcsonyi Nyugdíjas Klub ruszin származású tagjainak köszönhetően egyházi szláv nyelven szólaltak meg az énekek. A ruszin himnusz elhangzása után Giricz Vera, az országgyűlés ruszin nemzetiségi szószólója nyitotta meg az ünnepséget. Majd a nagyszámú közönséget köszöntötte, és megemlékezett II. Rákóczi Ferenc életútjáról Sikora Attilla, Sárospatak alpolgármestere, aki a fejedelem emlékének ápolásáról és a város életében betöltött fontos szerepéről beszélt. Dr. Tamás Edit, az MNM Rákóczi Múzeum igazgatójának nagy érdeklődéssel kísért előadása következett a Nagyságos Fejedelem és családja életének Sárospatakhoz kötődő időszakáról, végül dr. Habil Enghy Sándor, a Sárospataki Bibliai Tudományos Intézet vezetője és a II. Rákóczi Ferenc Polgári Társaság elnöke méltatta a Nagyságos Fejedelmet. Az ünnepi műsort a Sárospataki Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tanulóinak táncai tették emlékezetessé.

Az ünnepi megemlékezés során a tisztelet és hála koszorúit II. Rákóczi Ferenc szobránál elhelyezték: Giricz Vera, az országgyűlés ruszin nemzetiségi szószólója, Sikora Attila, Sárospatak alpolgármestere, Kramarenko Viktor, az Országos Ruszin Önkormányzat elnöke, Szilcer-Likovics Olga és Szónoczki János elnökhelyettesek, dr. Tamás Edit, az MNM Rákóczi Múzeum igazgatója, dr. Habil Enghy Sándor, a Sárospataki Bibliai Tudományos Intézet vezetője, a II. Rákóczi Ferenc Polgári Társaság elnöke, Szónoczki Mária, a BAZ megyei és a Miskolc MJV RNÖ elnöke, a települési ruszin önkormányzatok és a civil szervezetek elnökei és képviselői. Az ünnepi megemlékezést Kozsnyánszky János, a Magyarországi Ruszinok/Rutének Országos Szövetségének, a Sárospataki RNÖ és az ORÖ PEB elnökének köszönő szavai és a magyar nemzeti himnusz zárták.

Húsvét 2018
Pászkakiállítás Patacson

Idén másodszor került sor Pécs Patacs városrészében megrendezett többnapos ünnepi eseményre a Patacsi Művelődési Házban. A rendezvénysorozat megnyitásakor Pécs Város Önkormányzata nevében Erb József képviselő köszöntötte a résztvevőket, és megnyitotta Pécs városának ezt az új kulturális és vallási rendezvényét. A főszervező Csehily József, Pécs Ruszin Nemzetiségi Önkormányzatának elnöke volt. Ez a program egyben azt is megmutatta, hogy sikeres is lehet egy hagyományőrző program, amelyre van ugyan igény az emberekben, csak az utóbbi időszakban a modernizáció kiszorította.

Természetesen az első, a 2017. évi próbálkozást ezúttal jóval kibővítették, és nyugodt szívvel mondhatjuk, hogy nagyon népszerű rendezvényként vonult be a város kulturális és vallási életébe. Az első napon a program a gyermekek részére tartott tojásfestés volt, amelyen kb. 50 iskolás gyerek vett részt, és ismerkedett meg a tojásfestés, tojásírás mesterségével. A PRNÖ mintegy 500 tojást és festőanyagot biztosított a résztvevőknek. Gicázással, viaszos technikával készítették a piros tojásírást, ami az újjászületés, a termékenység és a kereszténység szimbóluma. A tojásokra rozmaringot, tulipánt, rózsát, pásztorbotot és kerti szerszámokat festettek. Ezt a programot patacsi művészek, dr. Timárné Réti Tímea és a Becze házaspár vezette. A nagy sikert csak fokozta a gyerekek jókedvvel végzett munkája és a nagyszámú szülői és rokonsági drukkolás. Maguk a gyerekek voltak a bizonyítéka annak, hogy milyen jó ötlet volt a tojásfestés népi hagyományának ilyenforma népszerűsítése.

A felnőttek versenyen vettek részt: pászkát sütöttek és sárga túrót készítettek, illetve ételkosarakat állítottak össze. Este pedig a gyerekek és a felnőttek közös böjti vacsorája adta a záró programot, ahol egy ruszin ételkülönlegességet, a böjti töltött káposztát vargányával (puszni holubki z hribami) tálaltak fel, a Draveczky család szakácsművészetének remekét.

A második napon rendezték meg a címadó programot, azaz a pászkakiállítást. A kiállítás kezdetén Zajácz Gábor pécsi görögkatolikus parókus megszentelte a pászkákat. A pászkasütés sok évszázados hagyománya igazán nagy siker lett, mert immár közel 50 pászkát készítettek a résztvevők a Pécsi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat által rendelkezésre bocsátott mintegy 80 kg lisztből. E csodálatos, házi péktermék izgalomba hozta a felnőtteket. Mindenki más és más díszítéssel tette szebbé és kívánatosabbá e készítményeket. Igazi verseny alakult ki, és az elkészült pászkák minden képzeletet felülmúltak. Egy ősi hagyomány kelt életre.

A harmadik napi program lényegében a nyilvános kiállítás volt, amely a pászkák értékelésével kezdődött, majd a kiállítás megnyitására került sor, s mivel ez éppen húsvét hétfőre esett, Krisztus feltámadásának ünnepére, a köszönés így hangzott: „Krisztus feltámadt

- valóban feltámadt!" („Krisztosz Voszkresz - Voisztinu Voszkresz!"), ugyanis a ruszinok és leszármazottaik, valamint a kárpátaljai magyarok általában görögkatolikus vallásúak. A zsűri végül a magas színvonalú pászka készítmények láttán a rendezőkkel egyetértésben úgy döntött, hogy mindegyik pászka készítőjét elismerő diplomával tünteti ki. Pécs Város Önkormányzatának részéről Erb József képviselő köszöntötte a vendégeket, érdeklődőket, az alkotókat. Ezzel a nyilvános kiállítás is beteljesítette a maga kulturális és hagyományteremtő szerepét.

A kiállítás teljes anyagát ezúttal - első ízben - a kézimunka készítmények kiállítása egészítette ki. Csodálatos szövések és hímzéses terítők alkották ezt a kiállítási anyagot, amit minden látogató csodálattal, bámulattal nézegetett. Az itteni ruszin nemzetiségű és eredetű családok házi munkáit állították ki. A teljes sikerhez ez is nagymértékben hozzájárult, ami további kezdeményezésekre bátorította a PRNÖ szervezetét. Várható volt, hogy a tavalyi első bemutatkozás egy új kulturális eseménysorozatot indít el a hagyományőrzés, hagyományok és népszokások felélesztésével.

Pécs és Baranya egyébként is az ország egyik legtöbb nemzetiség által lakott területe. Különösen alkalmas arra, hogy az itt élő nemzetiségek hagyományaikat, népművészetét alkalmi rendezvényeken is a nagyközönség elé tárják. Így hát legyünk kíváncsiak lakótársainkra, az együttélés jó hatásaira, mert a szorosabb barátsághoz az is hozzátartozik, hogy jobban megismerjük egymást. Ebben pedig úttörő szerepet vállalt a Kárpátaljáról származó ruszinok és magyarok szervezete. Erről csak az elismerés, a dicséret hangján lehet szólni.

Rozvány György ny. újságíró
Fotó: Csehily József

Pászka szentelés Budapesten,
a Rózsák terei görögkatolikus templomban
Fotó: Holovatskyy Dániel

Őszentsége Ferenc pápa Szocska A. Ábel OSBM apostoli kormányzót a Nyíregyházi Egyházmegye megyéspüspökévé nevezte ki. A szertartások helyéről és idejéről tájékozódhatnak az alábbiakban.

A püspöki hitvallás letétele a máriapócsi bazilikában május 9-én, a 17 órakor kezdődő alkonyati istentiszteleten, püspökké szentelése és beiktatása a nyíregyházi Szent Miklós székesegyházban május 10-én, a 10.30-kor kezdődő Szent Liturgia keretében történik.

Imádkozzunk Ábel atyáért, hogy mindenható Istenünk adjon neki erőt és kegyelmet elkövetkezendő szolgálatához!

Forrás: Nyíregyházi Egyházmegye 2018. április 16.

Duchnovics Alexander – 215!

Április 24-én Duchnovics Alexander atya születésének 215. évfordulójáról emlékeztek meg a világ ruszinjai. A görögkatolikus pap és a ruszin felvilágosodás vezére, számunkra a legfontosabb szavak, a himnuszunk szerzője - „Ruszin voltam, vagyok és leszek..." - mindig is a leghíresebb ruszin marad, akinek élete és munkássága ma is példamutató mindenki számára, aki saját nemzetét szolgálja.

Fordította: Vorinka Irén

A Magyarok Háza Csontváry termében a Fővárosi Ruszin Nemzetiség Önkormányzat szervezésében, a Terézvárosi RNÖ támogatásával megrendezték Szmolár Sándor festőművész jubileumi kiállítását. A művész tevékenységét Ortutay Mária irodalomtörténész méltatta, közreműködött a „Hodinka duó" és Igaz Tünde operett szubrett.

Jubileum

Szmolár Sándor 1958. április 18-án született Ungváron. A rajzolás és festészet szelleme már kisgyermekként rabul ejtette. Egyik év nyarán, nagymamájánál üdülve, egy doboz művészi olajfesték készletett talált és kidekorálta az összes, házban található virágcserepet.

1978-ban felvételt nyert az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolába, ahol neves tanárok, elismert kárpátaljai festő- és szobrászművészek szakmai tapasztalataikat osztották meg a diákokkal, útmutatást adtak a jövőre nézve. 1981-ben Szmolár Sándor ötvösiparművészként, sikeresen diplomázott. Később egy kereskedelmi fényreklámokkal foglalkozó cégnél dolgozott, tervezőként. Munkája során, kihasználva Ungvár történelmi jellegét, a belvárosban, a Korzó és a Színháztéri homlokzatokra, több színesfémből domborított és kovácsoltvasból készült cégért tervezett és kivitelezésükben is részt vett. Ezek mellett gyakorolta a festészetet és még a tanulmányai alatt, 1979-ben megszülettek az első komolyabb olajfestmények, például az „Orgonák" című kép. 1990-ben, családjával Magyarországra települt, ahol folytatta a festészetet, amely élete egyik fontos részét képezte.

Az érdi műteremben született festmények többsége csendélet és tájkép, de felbukkan közöttük egy-egy portré is. Művészeti alkotásai a stílusok és különböző technikák kutatását és kipróbálását tükrözik, amelyekben az impresszionizmus iránti rajongása figyelhető meg. Így készültek a „Puszta", „Művészet kellékei", "Vadvirágzás" „Magányos öregfa", „Virágos kancsó", „Csónakok", „Napos udvar", „Tóparti kolostor", „Napraforgók az ablakpárkányon", és sok más festményben.

Festményeinek egy részét az Ungváron élő barátoknak és rokonoknak ajándékozta, a Magyarországon készült művek közül nagyobb része itthon van, saját és magángyűjteményekben, de megtalálhatóak festményei külföldön is, így az USA-ban, Oroszországban, Örményországban, Dubai-i, svájci és bécsi barátoknál, rokonoknál és magángyűjteményekben. A 2013. évi Hodinka Emléknapok alkalmából az

Érdi Ruszin Önkormányzat és az Országos Ruszin Önkormányzat az ORÖ székházában kiállítást rendezett Szmolár Sándor műveiből, munkái szerepeltek az MTVA „Rondó" ruszin festőművészekről szóló műsorában és a 2011. évi Nemzetiségi Gálán bemutatott, ruszin képzőművészek munkásságáról készült videón.

Fotó: Szmolár Tamás

Az egyetlen európai nemzetiség, amelynek nincsen hazája

A Gyöngyösi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat hivatalosan ötvenhét tagot számlál, ám száz fős az a ruszin közösség, amely a városban és a környező településeken él. Évente megrendezik a hagyományos kulturális napjukat, és jó kapcsolatot ápolnak a kárpátaljai ruszin csoportokkal.

Gyöngyös

A városban tizenkét éve működő nemzetiségi szervezet irodájában Farkas János már vár minket, ő a kisebbségi önkormányzat elnöke. A hetvenhárom éves, ruszin ősökkel rendelkező egykori kereskedő lelkesen beszél népéről. Elmondja, hogy a mai Kárpátalja és Kelet-Szlovákia területén éltek a felmenők, és a 18. században főként a mai Magyarország északkeleti vidékeire vándoroltak. Öt fő népcsoportjuk van, és általánosságban elmondható, hogy szegény nép a ruszin.

- Az én nagyapám az 1890-es években került Ukrajna területéről Nagyfügedre. Lovászfiú volt, dolgozni jött ide, aztán találkozott a nagyanyámmal, majd elvitték a Don-kanyarba, ahonnan sikerült visszajönnie. Azt mesélte, akik vele voltak az úton, túlélték, mert ő jól beszélt oroszul, németül, magyarul, és ismerte a vidéket is, amikor hónapokig gyalogoltak. Közben kitér arra is, hogy a papa a hucul népcsoportból való volt, ők lovakkal foglalkoztak, a verhovinok voltak a „hegylakók": birkatartás, favágás, faszénégetés volt a fő tevékenységük, míg a lemkók és a bojkók - Munkács környékén éltek - leginkább kézműveskedtek, kosarat fontak, hímeztek. A dolisnyákokat „mezeieknek" hívták, ők leginkább a mezőgazdaságban voltak jártasak.

- Európában ez az egyetlen nemzetiség, amelynek nincs hazája. Az őshaza ugyan megvan, ám az ukránok a mai napig nem ismerik el - mondjuk úgy, megtűrik a ruszinokat - szögezi le az elnök, aki mögött a fal tele van elmúlt évek eseményeit megörökítő fotókkal. Ezekre pillantva már sorolja is, kikkel van kapcsolatban.

- A Kárpátaljai Császlóci Csicsergő Csajok Népdalkörrel, a nagyszőlősi Kedyk családdal, akik énekekkel, kiállítási anyagokkal segítik az itthoni ruszin kultúra bemutatását. Az évek alatt több kapcsolat is kialakult az ungvári, szolyvai ruszin közösségekkel, két éve pedig Munkács járás vezetőjével. Nagyon jóban lett a Vajdasági Muzslya település hagyományápolóival. De az országos ruszin önkormányzattal is aktív a viszonyunk, ahogy a több helyi civil szervezettel is.

- Mikor arról kérdezem, milyen népszokásaik, viseleteik és ételeik vannak, Jani bácsi újra belelendül a mesélésbe.

- A borscs, vagyis a káposztás, céklás, húsos leves nagyon népszerű, ahogy a kukoricalepényünk, a görhe is, de a juhtúróval töltött tészták is, mert ezek az alapanyagok minden háznál voltak. Kedvelt a krumpli, a kukoricaliszt és dara, valamint a zöldségek. Ruházatunk sem hivalkodó, inkább szerényen színes - ecseteli.

Farkas János úgy érzi, hogy a megalakulástól számított tizenkét év alatt a fő célt elérték: a ruszinok hagyományait, kultúráját ápolják és a ruszin identitás, a hovatartozás is egyre tudatosabbá válik. Idén is a legfontosabb feladatuk a szeptemberi ruszin kulturális nap megrendezése lesz, amelyen ételkóstoló, népdalkörök, énekegyüttesek bemutatója szerepel és a kárpátaljai vendégek sem hiányozhatnak. Ekkor tartják a II. Rákóczi Ferenc koszorúzási ünnepséget, és a Ruszinokért kitüntetéseket is ilyenkor adják át.

Hilva Éva,
Heves Megyei Hírlap 2018. február 12.
Fotó: Czimer Tamás

A tavalyi szeptemberi kulturális napon a császlóci vendégeikkel ünnepeltek.

Ülésezett a Ruszinok XIV. Világkongresszusa

Lapunk mai számban közöljük dr. Ljavinyec Sztyepánnal, a Ruszin Világtanács és Világkongresszus elnökével készített interjú utolsó részét, akit az idén július elején, a horvátországi Eszéken megrendezett Ruszinok XIV. Világkongresszusán újraválasztottak.

Dr. Ljavinyec Sztyepán: Abban reménykedem, hogy a Horvát Köztársaság elnöke lehetővé teszi a személyes találkozást - ez nagyban emelné a Ruszinok Világkongresszusának jelentőségét. A Ruszinok XIII. Világkongresszusának határozatát, amely a ruszinok elismerését érinti Kárpátalján, a mostani kongresszuson újra érvényesítettük, hiszen most is aktuális. A második, az új határozat a Ruszinok Világnapja, melyről már korábban beszéltem. Azt is elhatároztuk, hogy a lengyel kormányhoz fordulunk: ismerjék el a „Visla" (Visztula) kitelepítési akció igazságtalanságát, mint a sztálini kommunista rezsim törvénytelen tettét. Ukrajna vezetőségéhez pedig azzal fordulunk: nyissanak ruszinisztikai tanszéket a ruszin nyelv oktatására az Ungvári Egyetemen, továbbá kérjük Ukrajna vezetőségét, hogy az Uniós egyezménynek megfelelően támogassa a nemzeti kisebbségeket. Ezen kívül a konferencián reagáltunk azokra az információkra is, melyeket többek között az Országos Ruszin Önkormányzattól kaptam, miszerint Kravcsenko György, a Magyarországi Országos Ukrán önkormányzat elnöke úgy véli, hogy a magyarországi ruszinságot az orosz nagykövetség és a titkosszolgálat finanszírozza. Ezért vetettem fel ezt a kérdést a kongresszuson, mert a ruszinok megkülönböztetésének problémája az ukrán kisebbség oldaláról előfordult már ezelőtt is, más országokban, például Lengyelországban. Úgy vélem, nagyon fontos, hogy a Kongresszus teljes hatalmat és így felhatalmazást kapott arra, hogy azon európai országok vezetőségéhez fordulhasson, ahol az ukránok diszkriminálják a ruszinokat. Nálunk Magyarországon ez a téma jelenleg elég aktuális, mivel az incidens Kravcsenko úrral még nincs megoldva, a szavaiért nem kért hivatalosan bocsánatot - ezért jogi lépések is várhatóak a mi oldalunkról, a Világkongresszustól, valamint a magyarországi ruszin civil szervezetektől, és úgy gondolom, hogy az Országos Ruszin Önkormányzattól részéről is.

Szerkesztőség: Tudjuk, hogy a ruszinok helyzete nem minden államban egyforma, előfordulhat, hogy nem minden ruszin közösségnek van képviselete a Kongresszuson. Kérem, röviden ismertesse, hogyan képzeli el az együttműködés javulását a Világtanács és a kilenc országban élő ruszin közösségek között?

Dr. Ljavinyec Sztyepán: Ez egy nagyon régi probléma már, melyet végleg még a mai napig sem sikerült megoldani, viszont a Kongresszus új Alapszabálya lehetőséget és módot ad arra, hogyan válhat bármilyen ruszin szervezet a Ruszinok Világkongresszusának tagjává. Itt két koncepció létezik, a régi, melyet nagyrészt Ukrajna, Románia és részben Szerbia képvisel, miszerint egy állam - egy szervezet, és az államnak van joga eldönteni, hogy melyik ruszin nemzetiségi szervezetet fogadja el azt. Ez azt jelenti, hogy egy szűk kör dönti el, hogy kit vehetünk fel és kit nem. A második elgondolás, véleményem szerint, a demokratikus. A kongresszus eredeti jelentése – egyesülés, ennek megfelelően számos civil szervezet társulna velünk, tehát jogot és esélyt kell adni más szervezeteknek arra, hogy tagjai lehessenek szervezetünknek. Ilyen kéréssel fordult a Kongresszushoz a Kárpátaljai Ruszin Néptanács, melynek elnöke Dr. Zsupan Jevhen. A szervezetük Ukrajnában meglehetősen magas ismeretséggel rendelkezik, sok tagja és szervezete van. Benyújtották kérelmüket a kétéves kandidátusi státuszra. Az új előírások szerint a tagsági díj felét, 50 Eurót kell fizetniük, és most a Kongresszus, nem pedig a Világtanács fog dönteni felvételi kérelmük ügyében.

Szerkesztő: Mit érdemes még elmondani az új Alapszabályról?

Dr. Ljavinyec Sztyepán: A Világkongresszus által elfogadott Alapszabály ruszin nyelven íródott, jelenleg kénytelenek vagyunk szlovákra fordítani, mert ezen a nyelven kell beadni a Szlovák Bírósághoz (Szlovákiában van hivatalosan regisztrálva a Ruszinok Világkongresszusa - a szerk.). Az Alapszabály megerősítette azokat a pozitív döntéseket is, melyeket már korábban elfogadtak, a szimbólumok törvényesítését (a címert és a himnuszunkat), a tagszervezetek listáját, stb. De visszatérek az előző kérdéséhez, amely a Munkácson, Ungváron és Szolyván megtartott Kongresszust illeti, és amelyet sokan „zártnak" neveztek. Úgy is volt, hiszen számos ruszin szervezet nem vehetett részt a Kongresszus programjain még vendégként sem. Én ezt most nem akarom minősíteni, nincs is jogom rá, nem én voltam a szervező. Érthető, hogy figyelembe kell venni azokat a körülményeket, melyek jelenleg fennállnak Ukrajnában. Találni kell viszont megoldást arra, hogy azok a szervezetek, amelyek szeretnének hozzánk csatlakozni, hogyan vehetnek részt olyan országokban megrendezendő Kongresszusokon, ahol létezik valós

demokrácia és elismerik a ruszinokat. A kérdés az, hogy mi, a Kongresszus, fel tudtunk-e mutatni olyan értékeket, amelyek miatt az emberek szeretnének majd hozzánk csatlakozni. Ez azt jelenti, hogy hirdetnünk kell a világban élő ruszin közösség fejlődésének olyan morális, történelmi, kulturális és jogi alapjait, amelyekhez szeretne majd csatlakozni közösségeink többsége.

Szerkesztő: Válasza már érinti utolsó kérdésemet. Először is, el lehet mondani, hogy körülbelül tíz éven át folytak viták arról, hogy kell-e nekünk egy ilyen fórum? Évente kétszer, mint most? Milyen funkciókat kell betöltenie? Hogyan működjön a Világtanács a kétévente megrendezésre kerülő Kongresszusok között? És a legfontosabb, amiről már tett említést, hogyan teremtsünk egy olyan szervezetet, amelyikhez szívesen csatlakozna a világ ruszin közösségének minél több tevékeny tagja?

Dr. Ljavinyec Sztyepán: Ilyen szervezet a Ruszinok Világkongresszusa. Szembe kellett néznünk működésének és bővítésének problémáival, de ezt sikerült megoldanunk. Hátra van még a tényleges tartalmi munka - erre legalább két évre van szükségünk.

Szerkesztő: Ha jól értem, legfontosabb feladatának a világban élő ruszin közösségi élet fejlődésének demokratizálását, a folyamat tervszerű és tudományosan megalapozott lebonyolítását tartja.

Dr. Ljavinyec Sztyepán: Igen, jól értelmezte. Ebben az irányban fogunk tovább tevékenykedni.

Szerkesztő: Sok sikert kívánok munkájához, Elnök Úr! Köszönjük szépen az interjút.

Fordította: Szűcs-Vorinka Irén

A Dr. Lyavinec Sztyepánnal készült interjúhoz kiegészítésként közöljük Ukrajna állami szerveinek reagálását a horvátországi Ruszin Világ Kongresszus döntésére.

Tisztelt Sztepán Úr!

Hivatkozással az Ukrajna Minisztertanácsa Titkárságához 30.11.2017. beérkezett, 47333/1/1-17. iktatószámmal ellátott levelükre, valamint az Ukrajna Legfelsőbb Tanácsának Oktatási és Tudományos Bizottságához 22.11.2017. kelt, 04-23/10-1364. iktatószámmal ellátott megkeresésükre Ukrajna Kulturális Minisztériuma, Ukrajna Külügyminisztériuma, Ukrajna Állami Televízió és Rádió Bizottsága, valamint a Kárpátaljai Megyei Kormányzóság együttesen megvizsgálta az Önök által felvetett kérdéseket a 2017. július 1-jén, a ruszinok 14. világkongresszusának küldöttei által elfogadott állásfoglalásával kapcsolatban, amely számos követelményt tartalmaz Ukrajna Kormányához a ruszinok őshonos nemzetiségként való elismeréséhez Kárpátalján.

Ukrajna Alkotmányának megfelelően az állam elősegíti az ukrán nemzet konszolidálását és fejlődését, történelmi tudatának elmélyítését, hagyományainak és kultúrájának megőrzését, valamint az ukrán őshonos népek és nemzeti kisebbségek etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásának fejlesztését. Ukrajna polgárai egyenlő alkotmányos jogokkal és szabadsággal rendelkeznek, valamint egyenlők a törvény előtt. Nem létezhetnek kiváltságok vagy korlátozások faj, bőrszín, politikai, vallási vagy más meggyőződésen alapuló, nemi, etnikai és társadalmi származás, vagyoni helyzet, lakóhely, nyelv vagy más okok miatt. Az őshonos népek és kisebbségek jogait kizárólag Ukrajna törvényei határozzák meg.

A nemzeti kisebbségekről Ukrajna törvényének 11. cikke alapján Ukrajna polgárai szabad joggal rendelkeznek állampolgárságuk megválasztásában és annak visszaállításában. Vagyis a személy etnikai hovatartozása az ukrán állampolgár személyes ügye.

Az Európa Tanácsnak a Nemzeti kisebbségek védelméről szóló, Ukrajna által ratifikált Keretegyezmény 3. cikke garantálja azt, hogy minden nemzeti kisebbségekhez tartozó személy szabadon megválasztható, hogy nemzeti kisebbségekhez tartozónak tekinthető vagy pedig nem.

Ezért a nemzetközi jog normái, valamint Ukrajna jogszabályai szerint minden személynek joga van nemzetiségi hovatartozását meghatározni.

A mai napig Ukrajnában nem fogadtak el olyan külön törvényt, amely bizonyos népek jogait őshonosnak határozta meg, az őslakos népek fogalmának törvényi meghatározása sem létezik.

A Nemzeti Stratégiai Tanulmányok és Rilszky M.T. Művészeti, Folklór- és Etnológiai Kutatások Intézete következtetései szerint etnográfiai és nyelvi jellemzői szerint a ruszin az ukrán nemzet szerves része, vagyis szubetnikum.

Emellett megjegyezzük, hogy az ukrán állam teljes mértékben támogatja a társadalmi szervezetek tevékenységét, a kárpátaljai ukrán lakosság szubetnikai identitásának fejlesztését.

A helyi hatóságok hozzájárulnak a ruszin közösségek etnokulturális igényeinek kielégítéséhez és identitásuk fejlesztéséhez.

Kárpátalja Megyei Kormányzósága tájékoztatása szerint 11 megyei ruszin társadalmi szervezetet vettek nyilvántartásba. A ruszin társadalmi szervezetek törvényes tevékenységüket a Kárpátaljai Nemzeti Kisebbségek Kulturális Központjában gyakorolják, amelynek működését megyei költségvetésből finanszírozzák.

A ruszinok tájékoztatási igényeinek kielégítése érdekében a nemzeti kisebbségek nyelvén szóló adások gyártása az Ukrán Nemzeti Televízió Kárpátaljai Regionális Igazgatóság keretein belül történik.

A szerkesztőség minden héten (kedden és szom-

baton) sugározza a Ruszin család című műsort. Ruszin nyelven jelenik meg az Otcjuznina folyóirat.

Évente a megyei kormányzóság támogatásával kerül megrendezésre az Cservena Ruzsa elnevezésű megyei ruszin kulturális fesztivál.

Kárpátalja Megyei Kormányzósága és szervezeti egységei a törvényességi kereteken belül továbbra is támogatni fogják a ruszinok etnokulturális tevékenységét, amelynek célja a többségi társadalom és a nemzetiségek közötti hagyományos tolerancia megőrzése.

Tisztelettel: Fomenko Sz. V. első miniszterhelyettes

Tisztelt Sztepán Úr!

Ukrajna Legfelsőbb Tanácsa Elnökének megbízása alapján a Legfelsőbb Tanács Emberi Jogok, Nemzeti Kisebbségi és Nemzetiségi Kapcsolatok Bizottsága a ruszinok 14. Világkongresszusának küldöttei által elfogadott állásfoglalásokat, közöttük az Ukrajna Kárpátaljai régióiban élő ruszinok hivatalos elismerése követelményét a Bizottság hatáskörében megvizsgálta és az alábbiakról tájékoztatja Önöket.

A Bizottság több ízben vizsgálta a polgárok és a civil szervezetek megkeresését a ruszinok önálló nemzetiségként, illetve őshonos nemzetiségként való hivatalos elismerését illetően. E kérdéskör vizsgálatát a Bizottság szoros együttműködésben folytatta az Ukrajna Nemzeti Tudományos Akadémia, az Ukrán Törvényhozási Intézet, az Ukrajna Kulturális Minisztérium szakembereivel és szakértőivel.

Szeretném megjegyezni, hogy az etnikai és a nemzetiségi kapcsolatok kérdésével foglalkozó hazai tudósok munkásságának eredményeként tudományosan megalapozott álláspontot alakított ki a ruszin mozgalom kérdésében. Ukrajna etnológiai tudománya az ukrán nép etnográfiai csoportjához sorolja a ruszinokat, a bojkókat, a huculokat, a lemkókat, a poliscsákokat stb.

Ukrajnában, mint a világ más országaiban, az etnikai identitás azonosítása az állampolgárok személyes választásán múlik. Ugyanakkor az etnikai identitás alatt azt értjük, hogy az egyén egy olyan közösségnek tudatos tagja, amelynek létezése az azonos nyelvismereten, történelmi sorson, kultúrán, életvitelen, hagyományokon és szokásokon alapul.

A 2001. évi ukrán népszámlálás eredményei az Ukrajna területén élő ukrán etnikai (néprajzi) közösségek: a bojkók, huculok, ruszinok, lemkók, litvinok, poliscsákok fennmaradását mutatják. A népszámlálás idején az etnikai közösségeket képviselők száma összesen 32,4 ezer fő volt. A számlált csoport népességének legnagyobb részét a huculok (21,4 ezer fő) és a ruszinok (10,2 ezer fő) tették ki.

Az Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia Kurasz I.F. Politikai, Etnikai és Nemzetiségi Kutatóintézete megállapításai szerint a ruszinok az összes néprajzi és nyelvi jellemzővel együtt az ukrán nemzet szerves része. Ezt számos történész és néprajzkutató alapvető tudományos munkája, hivatalos tudományos és szakértői anyag, referencia kiadvány rögzíti.

Ezekben a tudományos és szakértői véleményekben azt is megállapítják, hogy az ukrán állampolgárok etnikai identitásválasztása, valamint annak megváltoztatása vagy helyreállítása törvény által biztosított, személyes választásuk tárgyát képezi, illetve semmilyen jogi akadálynak nincs kitéve.

Ugyanakkor az ukrán állam ösztönzi a néprajzi csoportok, köztük a ruszin etnikum kulturális fejlődésének fejlesztését és tevékenységét.

Kárpátalján számos ruszin társaság és szervezet található, többek között vasárnapi iskolák működnek, folyóiratokat adnak ki, televíziós és rádiós műsorokat sugároznak állami csatornákon, kiállításokat, fesztiválokat szerveznek, és így tovább. Ilyen módon az ukrán állam teljes mértékben elismeri és támogatja a ruszinok etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitását.

Üdvözlettel: Nemirja H.M. a Bizottság Elnöke

Fordította: Szűcs-Vorinka Irén

Выдає Вседержавноє Русинськоє Самосправованя / Kiadja az Országos Ruszin Önkormányzat
Отвічателный выдаватель: Віктор Крамаренко / Felelős kiadó: Kramarenko Viktor
Члены редакції: Віра Ґіріц – главный редактор, Др. Михаил Капраль – редактор, Ірина Ворінка-Сюч - редактор, Яношь Мигаль Соноцкі – редактор, Андрій Манайло – умілський редактор, Ірина Скіба – секретарь
A szerkesztőbizottság tagjai: Giricz Vera – főszerkesztő, Dr. Káprály Mihály – szerkesztő, Szűcs-Vorinka Irén – szerkesztő, Szónoczky János Mihály – szerkesztő, Manajló András – művészeti szerkesztő, Szkiba Irén – szerkesztőségi titkár
A szerkesztőség elérhetőségei: Cím: 1147 Budapest, Gyarmat u. 85/b. Tel./Fax: (06-1) 468-2636 http://ruszin.com
E-mail: ruszin.onkormanyzat@gmail.com **ISSN: 1785-1149** Kivitelezési munkálatok: Croatica Nonprofit Kft.
A lapban megjelent cikkek felhasználása kizárólag a „Ruszin Világ”-ra való hivatkozással lehetséges.